Teater.

Esietendus „Lohengrin“.

Richard Wagneri loomingu arenemiskäik koosneb õieti kolmest järgust. Esimene wõi nõndanimetatud noorusjärk sisaldab loomulikult omapärasuse suhtes wähema tähtsusega teoseid ja lõpeb ooperi „Rienzi'ga“, milles Wagner weel seisab tugewasti Meyerbeeri suure ooperi traditsioonide mõju all. Teine periood algab „Lendawa Hollandlasega“, kus tundub juba õige silmatorkawalt rewolutsiooni ja uuendamise kawatsusi. Need uuendamiskatsed arenewad jõudsasti „Tannhäuseris“ ja lööwad lopsakalt õitsema „Lohengrinis“, mispärast teda õigusega wõib nimetada romantilise ooperi aadete täiendajaks. Siit alates areneb temast juba üldkunstiteose looja, mis tähendaks kõigi teiste kunstide koondamist ja liitumist „draama“ kujundamiseks. Siin alles ilmub ta täielikult ooperitraditsioonide murdjana, asetades muusikalise raskusepunkti sinfoonilisse orkestrisse, selgitades ooperi sisu kõnelauluga.

Kuulajatel tuleb oma peatähelepanu pöörda orkestrile. Kuna aga tolleaegsed teatrikülastajad olid harjunud tähelepanu lauljatele juhtima ja orkestri kaasmäng isegi Mozardi, Beethoveni ja Weberi ooperites mängis teatawat kõrwalosa, siis paistsid Wagneri wiimase perioodi ooperid, nagu: „Tristan ja Isolde“, „Nibelungide triloogia“ ja „Parsifal“ teatripublikule, wõib olla ka osalt nende pikkuse tõttu (mõned kestawad 5—6 tundi) wäsitawatena ja arusaamatutena. Sellega on ka seletataw, et tema teise perioodi ooperid, eriti „Lohengrin“ ja „Tannhäuser“ soojema wastuwõtu leidsid ja laiema publiku juures populaarsemaks saanud, kui ta wiimase perioodi küpsemad teosed.

Tähtsamat osa Wagneri sinfoonilise muusika kommenteerimisel mängiwad juhtmotiiwid, mis ka suuremalt osalt leitud imestustäratawa kumerusega. Nad arenewad kogu draama tegewusel, täienewad tundlikkusega ja kaswawad sümboolse wõimuga, mis Wagnerile wõimaldab ühtlustada haruldast kombinatsioonirikkust äärmise selgusega.

„Estoonia“ teatri juhatusel on sageli mitmesuguste kunstiliste ja aineliste raskustega — eriti orkestri suhtes — wõistelda, kuid sellest hoolimata on ta otsustanud lahendada peale „Lendawa Hollandlase“ lawastamist weel ühe raskema ülesande ja toonud lawale Wagneri „Lohengrini. Neid näitejuhatuse küdeid peab heaks kiitma, sest nimetatud ooperi lawastamine nõuab niihästi solistide kogult kui ka orkestrilt suuri jõupingutusi ja palju tööd. Loodetawasti leiab see kallinna publiku poolt wastawat hindamist.

Näitejuhi hra Hanno Kompuse „Lohengrini“ [illegible] on õnnestunud ja ületas meie ootused isegi esiendusel, kus harilikult wahejuhtumiseta asi harwa [illegible]. Dekoratsioonid ja kostüümid olid hiilgawad ja [illegible]. Kui silmas pidada neid raskusi, mida muusikajuhil suurendatud orkestriga tuleb wõita, siis wäärib ka samuti hr. Raimund Kull temperamendiga ja kindlusega läbi wiidud muusikalise osa eest kiitust.

Lohengrini osa on hr. Otsa dramaatilise tenori jaoks pisut liig lüüriline. Need kohad, kus jõudu ja hoo[illegible] tuli anda, mõjusid enam, kui need, kus waja õrnust awaldada. Kuid üldse sai ta oma osaga laululiselt kui ka lawaliselt hästi toime.

Meeldiwa Elsa kujutas pr. Helmi Einer. Alul polnud ta hääles, kuid juba teise waatuse jooksul para[illegible] ka kõlaline külg.

Hoogsalt ja kandwa kõlawusega laulis hr. Arder kuninga osa. Oma kohal olid ka hr. K. Wiitol Telramundi ja prl. Nina Romanowa Ortrudi osas, kuid wiimasel puudus madalatel kohtadel, nagu duetis Elsaga, tarwiline kõlajõud. Lawaliselt kujutas ta oma osa õige tabawalt.

Heeroldi osa testituur paistis hr. Suursöödile natuke kõrge, kuid sellest hoolimata lahendas ka tema oma ülesande rahuldawalt. Üldse olid kõik koorid ja ansaamblid kindlusega ja selgesti sooritatud, kuid ainult naiskoorid esimeses waatuses peale Lohengrini ilmumist oleksid wõinud awaldada enam hoogu.

Elawad ja kestwad kiiduawaldused iga waatuse lõpul tõendasid, et etendus ka publikule meeldis. Teatrisaal oli esietendusel rahwaga täidetud.

Th. Lemba.